

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор (Аустро-Угарска).

Бр. 9. У Сомбору 15. XI. (за Септембар) 1898. Год. XXX.

ТРИДЕСЕТГОДИШЊИЦА „ШКОЛСКОГ ЛИСТА“

Свршетком ове године се навршује тридесет година нашем педагошком листу „Шк. Листу“, који је основао неумрли педагог Др. Борђе Натошевић-Баба, а уредници му беху Борђе Рајковић, и од 1866. године до сада непрестано Никола Ђ. Вукићевић.

Помишљајући на неизмерну важност овог првог нам и најстаријег педагошког листа, имајући на уму споменуте људе, просветне раднике наше, који ће у повесници нашој, што но реч, златним словима забележени бити, те који су овом стручном листу душа били, то предлажем ради лепе успомене на умрле, а искреног признања живом уреднику, да се прослави тридесетгодишњица „Школског Листа“ на следећи начин.

Први број за год. 1899. да изиђе са ликовима споменутих Натошевића, Рајковића и Вукићевића. У садржају да буде кратка повесница овог листа, биографије уредника и покретача листа, а за овим да се наведе што већи број главних сарадника на овом листу за свих тридесет година. Остала садржина нека су пригодни чланци, којих би било свакако доста, јер данас, хвала Богу, имамо леп број педагошких књижевника, које старијих, које млађих.

Да се достојно прослави тридесетгодишњица овог нашег најстаријег стручног листа, а тиме да се учини достојан спомен умрлом покретачу и умрлим уредницима, а садашњем уреднику да се за живота укаже признање, то предлажем по свом уверењу и мњењу многих меродавних личности из учитељског нам круга: да „Школ. Лист“ од нове године излази сваке недеље, да му се повиси цена на 3 фор.

Да овај лист чешће излазити може, то стоји до учитељства српског, које не сме заборавити на дужност своју према овом листу и према споменутим личностима, које нас и сувише обвезаху. И зар да будемо неблагодарни?!

Овај лист да и даље буде званичан школски лист, коме нека остане уредник садањи док је жив, а да су му бар пет сталних сарадника, који би по могућству као и уредник били награђени, а дужност би им била држати лист на висини сувремене педагошке науке имајући свагда на уму и народоносну и верску нам педагогију.

Држећи, да ћемо овако најбоље прославити тридесетгодишњицу „Шк. Листа“ понављам предложено, те молим меродавне, да по предложеном чине. Примајући, да за све то покушам спремити терен, а за свечан број градиво, молим приволу садањег уредника високоблагородног господина Н. Ћ. Вукићевића.

У Пакрацу, месеца октобра 1898.

Јов. Јанко Кнежевић.

*

Уредништво овога листа за дужност сматра од своје стране топло благодарити г. Ј. Ј. Кнежевићу на лепим жељама и замишљајима, али уједно и изјавити, *да се исте никако остварити не могу.*

Лист овај једва-једвице може да излази, јер је припомоћ из фонда недовољна за подмирење потреба око издавања листа, а број претплатника у опште је незнатан, а оних који су претплату редовно плаћали још је незнатнији. Само за прошлу 1897. годину имамо на дугу до 200 фор. а. вр. не рачунајући амо многе дужнике за пређашње и за ову текућу годину.

Уредник и власник овога листа већ од неколико година амо нема никаква новчана сувишка, а с прошлим бројем сав је новац исцрпљен. Овај број листа издајемо у нади, да ће нам дужници, којима смо овом приликом нарочите напомене разаслали, дужне своте неодложно послати, слушајући глас савести своје, која мора сведочити да су нам потраживања оправдана.

Уредништво ће се старати, да „Школски Лист“ и од нове године излази као и до сад једанпут месечно са садржајем који приличи оваком педагошком часопису. Надамо се пак, да ће нас учитељство српско и остали родољуби потпомоћи, јер су нам намере чисте, а целъ света: служба цркви и народу расправљањем и ширењем здравих мисли и назора о васпитању и настави подмлатка нашега.

Уредништво „Школског Листа“.

ШКОЛА И ПОДЕЛА ДЕЦЕ ПО ПОЛУ.

(Једно сувремено питање.)

Криво схватање (бар по моме мишљењу) горњег питања многе и многе наше општине, поставке ме о истом мислити и неколико речи рећи за објасњење своје негације, имајући пред умом школе (особито сеоске) са три и више учитељских снага.

У многим таким нашим општинама уобичајено је децу по полу разделити, тако да поједина снага добије два односно три разреда. Чине оне пак то, из уверења бољег етично-моралног васпитања једних и других; али услед посматрања истога за ове две-три године нека ми је слободно рећи, да је то уверење дотичних општина лабилно и да не само у жељеној — горе поменутој — сврси циљ не постизавају, већ дезолирањем учитељске снаге чине квара и циљу стварне школске обуке.

Знајући да су потребе данашњег живота велике, и настава ваља да је многостручна па ипак темељна; но то се у горе поменутој школи не да постићи, јер ако се одговори првом захтеву, немогуће је другом, а учини ли се, деца услед оптерећивања постају живчано болесна, те им тако учење баш на штету служи. У оваким приликама школе, већина се испомаже тихим вежбањем, што никако не могу одобравати; јер прво, тихо вежбање — без надзора — није темељно акцептирање, па ни понављање; а друго, што деца једног разреда, док учитељ са другим ил' можда и трећим ради, навикну се осећати дуго време, те им тако рећи природом постаје сентименталност, а то је познато да су тако у кашњем животу најнесретнији људи.

У вишеразредној школи душевно слабије развијена деца у напредовању заостају и то због краткоће времена а понајвише и због тога, што се већина таквих учитеља у таким приликама журе старајући се, да задовоље „школски одбор“ и остале, што оцењују по ономе што виде. Зато се у таким школама и може приметити, да средњих ђака врло мало има, већ стоје два екстрема: добри и слаби. А каквој цели то води није нужно ни говорити.

Краснопис је у основној школи моћно средство за развијање естетичног осећања и уредности. Но то као таково — особито првих година — у вишеразредној школи плодом не уроди, јер се као тихо вежбање мора употребити, без иницијативног надзора и показивања тек само са оно мало упутства, што боме жељеној цели не да не одговара, већ више шкоди. Та узмимо само ено тужбе

мађарских специјалиста вежбаоница гледе таке поделе! Они бар имају само наставни матерњи језик и ништа више, па зато се ипак најбољи њихови аутори туже на краткоћу времена у таким школама. Јер још једном велим, није само прећи, него и трипут прећи ваља школско градиво и то свагда са једним концентричним кругом обсежније. Зато се у вишеразредној школи мора према приликама и наставно градиво добрим скучити, да би учено и научено било; дочим у једноразредној школи, градиво је много опширније па и темељније, што нам баш ваља да је девиза.

А шта да кажемо специјално за дољноразредну таку школу? Ту је наставник обвезан са припремом првог разреда и зато време други, а особито трећи с новим се градивом упознати врло мало може, јер на њ дневно до два часа дође (и све у одељку по сата), што је баш зато доста, да се понови лане учено а ново тек само почне. То мора тако трајати најмање шест недеља, нашто додајмо ове две недеље док деца редовно не пођу, то је осам недеља и по томе ће дотичан наставник једва новембра месеца моћи почети интензивну радњу са свима разредима. У I. и II. разреду, а особито у првом „очигледна настава“ ваља да је центар обуке. Но није доста што је она код нас тек у повоју развитка свог, него се у таким разредним школама и не ради, јер се наставници туже на краткоћу времена и онда ту наставу и избаце, јер њу познају најмање. Дочим каква је то погрешка зна онај, који се специјално са том наставом ма и најмање бавио, а горка последица освети се тек у III. и IV. разреду највише при обуци географије.

Рад оваке школе много шкоди и на умно развиће дечје, јер ученик првог разреда у првој му фази интелектуалног живота, чувши наставу II. а особито III. разреда — смёте природно развиће; те код деце живљег духа лако може хаос постати, што ће за њ сем осталог и то дјество имати, да ће се увек тепати за оно што није за њега и тако га лако пролетарем унесрећити.

На представку дотичних, да ту поделу деце ваља за љубав морала чинити; нека ми буде слободно рећи: по моме мњењу, та реч „морал“ ваља да је за децу тајна, из каталога им збрисана — шта више — и сваки поступак наш ваља пред децом зато да се учини „јер тако треба да је“ а не: „то је пристojно“. Ово је нужно чинити особито код малих, где не важи пресуђивање већ просто имитирање*). Тим поступком пак, кад децу пре основаног разлога

*) Ово сведочи еклавантан пример једног малише, што сам од матере му чуо; на име, она га је карала због неког поступка пред гостима „то је срамота!“ а он с дечјом наивношћу приђе к њој: „мама, шта је то срамота?!“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

гледе природе им оделимо, упозорићемо их баш на оно, што не треба да знају т. ј. да између њих има разлике и да баш због тога не смеју бити заједно. А по речима славног талијанског лечника и изврсног психолога: „више се бојмо од душевно полно ојађених, нежели од иних.“ А да ће ово у мањем ил' већем степену и бити, уверен сам, јер су деца — ка' и људи — много слободнији у своме елементу; но за услов сваком напредовању нужно је, да буде слобода омеђашена, па то ваља да је и код ученика и то не само учитељским надзором, који није моћан свагда с њима бити, већ и иним околностима. А боље не може бити слобода децја омеђашена, него кад се то учини природи сходно, кад се дете мора обазирати на слободу мушких саученика*) и обратно, дете своју слободу скучавати према природно њежној саученици својој. Ова околност много ће допринети и учитељу у психолошком упознавању својих ученика, што није од мале важности. Док ово овако користи шкоди одељивање деце по полу тим пре, што сем школе и учитеља утиче на децу и будућност им јако и околина, те ово у равнотежи одржати код сваког појединог тако рећи немогуће је, јер га зато учитељ ни упознати не може. Шкоди даље, што су мања деца у директном и сталном односу са старијом, разумнијом те и слободнијом децом, те ће за њима следећи и себи више слободе узимати; ту ће слободу пред учитељем крити, а ово је први корак развитку слабог карактера и тиме сваком пороку.

У данашњем добу напредовати се мора, те кад свестрана еманципација таког маха заузима, увидимо јој природну моћ, те баш због тога ходимо с њом, да је можемо ограничавати, прилагодивати према начелним захтевима човечјег живота и морално-етичним законима; а ради тога навикавајмо децу још из малена на једнакост а једно с другим такмачећи их на рад, како би се — одрастивши — прилагодити могли духу времена уживећи се у њ, јер ће их оно и тако у свој вртлог увући и не буду ли спремљени за њ, постане оно, што се код нас већ опажа, да не схватећи околност свога доба и ве умејући се у њему наћи: промене свој индивидуалитет, а не могав свој разум употребити за строги суд оног, што га у свету сналази — подлегне сензитивном животу, ода му се сасвим, те морално пропадне и поред тога, што никога убио нити покрао није.

*) Једно што зна да је слабија, њежнија из чега се рађа чувство повиновања, послушности; а друго, што ће у појединим случајевима учитељу рећи те тиме му више прилике дати, правим васпитатељем бити.

За доказ свега реченог, посматрајмо иницијативније мешовиту школу; колко је мање онде дечјег несташлука но у иној. Дочем у полно раздељеној, колко више дечјих „ferit“-ова што старији „за невино“ држе, но што је пред очима психолога зло које већем злу води!

П. Т.

СКУПШТИНА СРПСКОГ УЧИТЕЉСКОГ КОНВИКТА У НОВОМ САДУ.

(Свршетак.)

После избора питомаца читао се извештај лекара друштвеног г. Др. И. Огњановића о стању здравља дечијег за прошлу годину, у ком се изјављује, да је стање здравља дечијег било прошле године врло повољно, а то држи да је отуда, што се у заводу пази на чистоту и што су дворане суве, светле и високе.

Нисмо поменули, да је још пре избора питомаца поднесен скупштини извештај о приходу и расходу за издржавање конвикта за прошлу годину. По том извештају се види, да је било примање: 8483 ф. 69 н., на дугу је остало неуплаћене пристојбе: 232 ф. 66 н. Издавање је: 9254 ф. 90 н., те се по томе показује дефицит од 538 ф. 55 н. Но кад се узме, да је у издатак ушло и 270 ф., што је позајмљено одавде главној каси за њене потребе и 164 ф., што је утрошено на намештај и друге кућевне потребе и оправке, онда се види да је мањак око издржавања конвикта био само 105 ф. 55 н., а тај је потекао поглавито са поскупелим брашном, које се ове године скоро подвостручило према лањској години. Кад се све издржавање питомаца прорачуни, онда излази на тој скупој и ванредној години, да је друштво стало издржавање једног питомца на 14 ф. месечно.

Читан је пре питомачког избора и рачунски извештај за прву половину ове тек. 1898. г., по коме је примање било: 862 ф. 76 н., а издавање мање 31 ф. 29 н. толико исто. Примећујемо, да је чланарина од оснивача (учитеља) за то пола године била свега 72 ф., а требало је да је утекло бар 500 ф. према дугу, који би припадао за то време као прописан принос.

После избора питомаца дошао је на ред избор часника, одбора и прегледачких особа.

Досадањи председник: Арк. Варађанин, пошто су га поново извикали за председника, позвао је скупштину да одустане од тога

и да бира згоднију личност, која ће кадра бити да привуче у ово коло и онај огроман део учитељства нашег, који се једнако туђи од овог завода, ма да је овај у првој линији намењен њему и његовој деци, а држи, да томе смета, по свој прилици његова личност, а то мисли отуда, што је у више прилика приметио, да га народно учитељство, особито оно у бачкој и околини Новог Сада обилази и потискује, кадгод се која прилика укаже, где би му се могло ukazати какво год признање. С тога моли још једном скупштину, да бира друго лице, а он ће свакога потпомагати. Но скупштина је и после те молбе остала при својој жељи, да се и даље прими Аркадија Варађанин за председника и он се онда примио. И остали су избори текли једногласно и изабран је поново за потпредседника Гавра Путник из Руме, за благајника и перовођу, пошто се ни један од новосадских учитеља чланова није хтео примити те дужности, изабран је за благајника Паја Ћурчић, књиговођа срп. прав. црквене општине, за перовођу учитељица гђица Јелисавета Павловићева, а ако се ни она не би примила, онда се овластио управни одбор, да се сам побрине за згодну личност, која ће се те дужности примити. Пошто се од новосадских учитеља није хтео ни један да прими почаст и дужности одборске, те се у том погледу нису могла друштвена правила извршити, која наређују, да бар четворица одборника буду из Новог Сада, то су изабрали све са стране изузимајући Глише Миладиновића учитеља ченејских новосадских салаша, те осим овога ушли су у одбор ова лица: Никола Јовановић из Индије, Јевта Миковић из Сентомаша, Аркадије Павловић из Ст. Кера, Мита Пејић из Госпођинаца, Вељко Петровић из Земуне, Коста Шијачки из Футога, Пера Стефановић из Руме, Јован Драговић из Каменице, Александар Коњовић из Брестовца и Ђорђе Крајновић из Баностора. — У надзорни одбор ушли су: Александар Јорговић, Стева Милованов и Пера Дамјановић из Нов. Сада. За оверовљење записника изабрани су: Срдан Увалић из Далића, Ђока Милић и Ћ. Михајловић из Нов. Сада.

После тих избора донесено је решење на предлог В. Петровића, да се позову сви они чланови, којима је истекло 5 година од како су се уписали за чланове, а нису још уплатили сву своју чланарину, да је уплате до краја децембра о. г. у противном случају да се бришу из реда чланова. Тако исто, ако је једном брисан који члан, па ма да је колико уплатио, а желео би после опет да се упише, има му се сва пређашња уплата рачунати у прилог, а

он се мора као нов члан уписати и сносити све пристојбе, што су прописане за новог члана.

Пошто није било више предмета закључи председник скупштину у $\frac{3}{4}$ на 12 сати пре подне.

А. В.

УЧИТЕЉСКЕ ПЛАТЕ У РАЗНИМ ЕВРОПСКИМ ДРЖАВАМА.

Саопштио М. Бандић.

(Свршетак.)

14. Војводство Брауншвајг.

Учитељске приходе је у више маха уређивало законодавно тело. Друкчија је подела за варошке општине и за оне општине у којима има грађанска школа, а друкчија за сеоске општине. У варошким општинама почиње плата учитеља осн. школа 1050 марака плате и 120 мар. за стан, која до 25. годишњег службовања нарасте до 2100 марака плате и 180 м. станарине. Оспособљени помоћни учитељи имају 900 марака плате. Ступање у виши платежни разред рачуна се од дана кад је учитељ редован постао, а редован постаје кад наврши 25. годину живота, а ако и пре 25. године постане редован, он ће тек у 28. години ступити у виши платежни разред.

У сеоским општинама осим стана у нарави учитељева почетна плата је 1000 марака, која за 25 година службовања нарасте до 1900 марака.

Закон допушта општинама да могу и преиначавати учитељске плате, само ако ће те нове плате бити веће и за учитеље повољније.

15. Вел. војводство Сас Ејзенах.

Јавне нар. школе издржавају школске општине. Ове се старају о зидању школа, о држању школа у добром стању и о платама учитеља. Сама држава не издржава ни једну школу, али где је потребно даје припомоћи.

Свака политична општина или сама или са другом којом општином чини једну школску општину. На издржавање школа могу општине одређене школарине прикупљати. Ако се школарина повишује или смањује мора се за то прво добити дозвола од највише шк. власти. Ако се школска општина састоји из више политичних општина, онда највиша шк. власт одређује колико ће која општина школског терета сносити.

Оне општине, које могу без државне припомоћи издржавати своје школе могу саме бирати себи учитеља. Учитеље бира шк. одбор, а дужан је упражњено место за 4 седмице попунити. Избор учитеља важи кад га највиша школска власт потврди. За школе које уживају државну припомоћ учитеље именује министар.

Закон признаје три врсте учитеља: привремени, редовни и управитељи. Помоћне учитеље закон не признаје. О образовању учитеља брине се држава.

По закону од 1874, када су уређене учитељске плате, сврш. приправници који су на проби учитељевали имали су осим слободног стана и 600 марака плате. Плата редовног учитеља зависила је од платежног разреда у који је општина спадала. У општинама III. платежног разреда је најмања учитељска плата 900 марака, у II. разр. 960 марака, у III. разр. 1050 марака. Стан не добијају учитељи, шта више ако и добију стан у нарави онда се учитељима I. разр. одрачунава од плате 150 марака, II. разр. 100, III. разр. 75 марака. Учитељи добијају и петогодишње доплатак и то у 4 пута.

16. Вајмар.

Учитељске плате подељене су у три платежна разреда. У општинама које спадају у I. платежни разред почиње учитељска плата са 1150 марака а за 25 година службовања нарастл до 2100 марака. У општинама II. платежног разреда почиње са 1050 марака а нарасте до 1860 марака. У општинама III. платежног разреда почиње са 1000 и нарасте до 1700 марака. Закон о школама овлашћује министра просвете, да може и местне доплатаке уређивати за оне општине у којима се потреба укаже.

ШКОЛЕ У СЕВЕРНОЈ АМЕРИЦИ.

Ниже наведени податци показују нам, како су наплаћени учитељи у северној Америци. За пример ћемо узети варош Чикаго. У Чикагу је било 1892 године 1,614,000 становника. Те исте године потрошено је на издржавање школа 10,080,000 фор. Више од половине од те своте употребљено је на учитељске плате. Управитељи основних школа почињу са платом од 2,600 фор. и дотерају 4000 фор. Учитељи и учитељице осн. школа почињу са платом од 1000 па дотерају до 2000 ф. Мировине немају.

Стручно образованих учитеља је у Америци мало. Учитељство се састоји из учитељица и учитеља. — Приликом

избора званичника у Америци се баш много не пази на предспрему кандидата, због чега званичници врло често мењају своја звања. У оскудици стручно образованих учитеља често именују и такве за учитеље, који врло мало или баш ни мало предспреме немају. Учитељских школа има доста у Америци, 135 јавних и 43 приватне учитељске школе, у којима има 34,440 ученика, од којих једва 5200 сврше све разреде. Годишњи потребан број учитеља тек $\frac{1}{3}$ може из учитељских школа да се подмири.

По извештају од 1891—92. у Чикагу је изостало из школе 12,900 деце; од тих је било 9275 деце скитница, које нису могли приморати да школу похађају; од осталих било је 504, који нису имали родитељске куће, 362 су морали код куће радити; 571 нису родитељи допустили да иде у школу; 25 је било слабе памети, а 390 нису могли због велике оскудице школу похађати. У целој вароши било је само 32 приватна ученика. Пет стотина деце је било у заводу за поправљање, а 100 у затвору. Ово је истина жалосно али кад се узме из каквих се елеменате састоји становништво, онда се није томе чудити. Многа деца испод 14. године раде у творници и на то морају дозволу да добију. Дозвола се даје због тога, што су та деца обично врло сиромашног стања.

Године 1892. похађало је школе у Америци 14,500,000 ученика, од којих је 96·5% било у основним школама. Школских дана било је просечно 134·3. Субота је у Америци општи дан одмора. По закону дужна су деца школу похађати од 6—14. године. Просечно похађају деца школе само 4 године, у варошима 5—6 година, док у јужним државама само годину дана, а негде тек неколико месеци.

У Америци је број учитељица сувише велик према броју учитеља. Године 1890. било је у Америци 125,602 учитеља и 238,333 учитељице. У североисточном или у најнапреднијем делу северне Америке је 20% учитеља, а 80% учитељица. У Чикагу је било 1892. године 219 учитеља и 3,081 учитељица. У вишим школама има већ више мушких 40%. Учитељице предају и мушкој и женској деци.

Постављање учитељица започето је још за време рата за ослобођење; док су се мушкарци борили за ослобођење, дотле су женске заузеле места у школама. Број учитељица из године у годину расте. Осим учитељског звања одају се женске и на благајничка, брзојавна и друга звања, у опште тамо женске много уче, само да

www.unm.edu
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

могу бити самосталне. Од 415 разних виших школа у 272 школе примају се и женске као и мушки. Осим ових има, особито у јужним државама, 179 женских колегијума, у којима су више од $\frac{2}{3}$ женски наставници. На заједничким свеучилиштима има 143 професорке.

У Америци боље плаћају професоре појединих струка него остале професоре. Тако нпр. у Бостону професор цртања има 7,500 ф. плате; професор гимнастике 5000 фор. Поред свега тога према тамошњим приликама је учитељство слабо награђено. У самом звањном извештају говори се, да учитељ не може стално остати у учитељском звању, него мора тражити друго, које је боље наплаћено. И ово се мора још у обзир узети што учитељи немају мировине, плата им се издаје у десетмесечним обrocима, те за време одмора, ко ни за време болести немају учитељи плате. У неким државама у новије доба учитељима подижу плату, а учитељицама смањују. Пошто женске и са мањим платама могу да живе, број учитељица све већма расте.

Начин учења у Америци разликује се од нашег у толико, што тамо памћењем хоће да ученици неку ствар разумеју а не тумачењем — разумевањем. И књиге су им удешене из питања и одговора. На испиту ученик добије питање из књиге и на то одговара како је у књизи одговор назначен. По томе овде поред велике вредноће и памћења може и слабији ученик напредовати. И учитељи американски увиђају штетне последице оваког учења, но још никако не могу тога да се опросте.

У Америци су готово све школе помешане т. ј. и мушка и женска деца се уче у једној дворани, само седе у скамијама одвојено. И то не само да је тако у основним школама, него и у вишим школама се мушки и женски уче заједно. У средњим школама су професори понајвише женске.

Број оних који не знају писати у Америци није велик. Становнике можемо поделити на три групе: тамо рођени бели људи, ван Америке рођени бели људи и црнци и индијанци. Године 1890. било је у Америци 62,622.250 становника, од којих је било 45,862.023 тамо рођених белих људи, 9,121.867 ван Америке рођених белих и 7,638.360 осталих. Највише оних који не знају писати има код индијанаца и црнаца, а најмање код тамо рођених белих људи.

У европским државама број оних који не знају писати у перцентима стоји овако: Шведска и Норвешка 0·12, Немачка 0·24,

Данска 0·54, Финска 1·62, Швајцарска 2·10, Холандска 6·50, Ен-глеска 7·00, Француска 7·40, Белгија 14·80, Аустрија 15·40, Ирска 19·40, Угарска 31·50, Италија 40·30, Португалија 62·60, Шпањолска 62·66, Русија 70·80, Србија 79·31, Румунија 79·60%. Из свега се види, да народ у Америци напредује не само у радиности него и у науци. И не ће још дуго трајати, па ће Американци и у наукама обићи Европљане.

Из „Népt. lapja“.

Допис.

Чаковци, 5. (17.) октобра 1898.

Јесенска главна скупштина учитељског друштва вуковарског и винковачког котара, држана је у Вуковару дне 24. септ. (6. октобра), 1898. под председавањем погл. госп. Глише Војновића друштвенога председника.

Читаоцима ће бити познато, да је још од г. 1891. установљено учитељско друштво у Вуковару, коме је главна задаћа ширити опћу и стручну образованост међу својим члановима и васпитна начела међу народом. Исто друштво сваке године поред прољетњег састанка држи и главну јесенску скупштину, на којој се воде расправе и држе поучна предавања, која се односе на васпитање, наставу, школу и учитељство. Учитељство се сваке године па и ове у врло лепом броју сакупило, те тиме дало леп доказ одушевљења и тежње за напредком

Погл. госп. Глиша Војновић, као друштвени председник врло лепом беседом беше поздравио придошле чланове, подсетивши их на страшну смрт неумрле наше царице и краљице Јелисавете, на које се речи сви чланови, дубоко тронуте тугом за милом покојницом, одазваше узвиком: „Слава јој!“ Уједно је г. председник поздравио сакупљене чланове добродошлицом изразивши задовољство, што су се у тако лепом броју сабрали, те их умолио за што живље суделовање код расправа. Поздрав беше једногласним: „Живео!“ од сртане чланова примљен.

Пошто беше прочитан записник прољетњег учитељског састанка држаног у Винковцима дне 12. маја, 1898. одпоче читање расправе: „Којим се начином може најсигурније постићи ваљан успех у краснопису“ од г. Владимира Војновића учитеља из Вуковара.

Госп. писац се у тој расправи такнуо: важности краснописа у опште, својства лепога писма и учитељу потребних својстава, да се жељени успех добити узможе, писањем прибора, држања тела, и поступка у настави т. ј. саме методе итд. Сада се прешло на генералну, а затим на специјалну дебату, у којој су предложене резолуције са малом изменом једногласно примљене те гласе овако:

Ваљан успех у писању може се постићи: ако учитељ сам буде истом предмету посвећивао што већу пажњу поименце:

ако буде пазиво на држање тела деце при писању и на избор писањег материјала;

WWW.UNIBS.SR

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

ако се буде држао једноставнијих облика у писању, тумачећи заједно са децом саставне делове писмена и писмена сама;

ако буде тачно провађао опћениту и специјалну коректуру;

ако буде ученицима I. и II. разреда увек пред очима узорак правилнога и лепога писања на зиду;

ако сваки сат писмених вежба буде уједно сат краснориса.

Скупштина је изразила хвалу г. пицу те и осталима, који у дебати суделоваху. Пошто је примљен допис савеза хрв. учит. друштва, који се тиче раздеоце блокова и сакупљања дарова за учитељски конвикт, поднесено је извешће ревизионалног одбора, да су рачуни у подпуном реду пронађени а у друштвеној благајни новчана свота умножена.

Једногласно су чланови закључили, да се прољетни састанак у месту Иванкову одржати има, на коме ће се заостале расправе предузети.

Госп. Фрања Мајцан учитељ у Вуковару поднео је молбу друштву, у којој моли, да би друштво на свој трошак преузело књигу: „Живот и рад наставника заслужних на културном и књижевном пољу,“ коју жели издати. Према предлогу погл. госп. председника закључено је једногласно, те је исто дело подвргнуто оцени учитељског збора дечачке школе у Винковцима, а даље је препуштено управном одбору. — *Избор одбора*: Погл. госп. председник Глиша Војновић захвалио се у име своје и целог одбора на части, те предлаже избор новог одбора. С' обзиром на досадашњи успешни рад друштва, под председавањем и досадањом управом, на предлог г. Бартола Јурића поново је изабран погл. гос. Глиша Војновић за друштвеног председника, који се беше на поново указаном поверењу захвалио, те прими ту част.

Скупштина је једногласно примила опет стари одбор са малом променом

Пошто је тиме дневни ред исцрпљен био, захвалио се погл. госп. председник на сложном и истрајном раду, те закључио скупштину.

Лазар Кекић, учитељ.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Школски Савет. Трећа седница Школског Савета у овој години одржана је 20. октобра о. г. и трајала је пре и после подне. Председавао је Њег. Св. патријарх Георгије Бранковић. Присутни били су: Др. Ника Максимовић потпредседник, прота Јован Борота, Стеван Лазић и Теофило Димић. Реферисао је заменик гл. школског референта Никола Ђ. Вукићевић. Перо је водио Др. Лаза Секулић народни секретар уз припомоћ Милана Меанцића првог бележника саборског одбора. Др. Михаило Полит извинио је своје одсуство.

И ако је друга седница Школског Савета одржана истом пре два месеца, ипак је од тог времена стигло на решавање преко 60 предмета, од којих су велика већина молбе појединаца, које стоје у свези са отварањем нове школске године.

Предмета од веће важности или општег интереса беше у овој седници мало.

Земаљска влада у Загребу поискала је од Школског Савета подробне извештаје о уређењу и стању препарандија пакрачке и горњо-карловачке, како би им, ако у свему одговарају прописима земаљског школског закона од 1888. године, право јавности признати могла.

За привременог заменика епархијског школског референта темишварско-вршачког постављен је у овој седници на основу стечаја, између седам компетената, Вељко Петровић, народни учитељ у Земуну с тим, да своју дужност 1. децембра настуцити има а до тог рока остају у крепости привремена расиложења дотичних епархијских школских одбора.

Управе препарандија и виших девојачких школа поднеле су своје извештаје о примању ученика и ученица. Из тих извештаја види се, да је у препарандијама сомборским — поред свих тешких прилика — број ученика, особито ученица знатно порастао. Уписало се у Сомбору у сва четири разреда мушких 93, а женских 138, и то у млађим разредима много више него у старијима.

Не стоји тако повољно ствар у препарандијама пакрачкој и горњо-карловачкој. Број уписаних у Пакрацу износи у сва четири разреда 53, а у Горњем Карловцу 74, од којих је 27 римокатоличке вере. Та околност, што су се у Горњем Карловцу толике ученице друге вере у нашу препарандију уписале, посведочава, да иста школа има угледа и ужива поверења код иноверног становништва.

А што у тим школама нема још оноликог броја ученика, колико би желети било, биће да је узрок с једне стране у тешким материјалним приликама оних крајева, с друге стране и то, што те школе, поред све своје врсноће, немају још јавности.

Колика је оскудица тамо, најбоље се видело приликом поделе стипендија, која је у овој седници предузета. Према ограниченом броју истих и множини ваљаних и сиромашних молитеља избор је био тежак.

Стипендије су добили ови: у Сомбору: Радивој Петровић, Милан Каћански, Јован Удицки, Милан Велимировић, Теодор Милитарски, Милан Калуђерски, Лазар Крестић, Светозар Печујлија, Милош Јеврић и Драгомир Сиротановић; у Пакрацу: Димитрије Божић, Јован Васиљевић, Михајло Зеџ, Душан Катић, Ђуро Мом-

чиловић, Милован Хркаловић, Михајло Вукелић, Милован Ракић, Милан Андрић, Танасије Ђириновић, Ђорђе Томашевић, Петар Николић, Илија Ласковић, Богомир Чопорда и Стојан Радовановић; у Горњем Карловцу: Јулка Бастајић, Милка Галијашевић, Анђелија Зековић, Љубица Миљушевић, Милка Дејановић, Даница Глибоњска, Милеса Јовановић, Марија Чукур, Олга Чордашић, Сиде Живковић, Јулка Љубобратовић, Софија Кнежевић, Софија Томковић, Зорка Јаковљевић и Стана Машић.

Из ове седнице добили су декрете: Гавра Грбић за учитеља у Новом Саду, Катица Сремчевић за учитељицу у Новом Саду, Светислав Зундановић за учитеља у Болману и Симеон Путник за учитеља у Ђали.

Јован Константиновић, катихета на препарандији пакрачкој, проглашен је за сталног, а Јовану Кнежевићу досадањем супленту на истој препарандији, пошто је положио испит оспособљења, стављена је у течај плата редовног професора.

Свршивши све предмете, чланови су се разишли у нади, да ће се пред крај ове године састати у четвргу и последњу овогодишњу седницу овога савета.

„Бр.“

Избор учитеља. На сомборској православној српској средњошколској мушкој основној школи изабран је за учитеља г. Мирослав Атанацковић досадањи привр. учитељ при истој школи.

Школски надзорници. Почетком ове школске године заведен је у краљевини Србији сталан школски надзор. Краљ је именовао седамнаест надзорника, који су своја места и заузели. Међу надзорницима је и г. Стево Чутурило, за град Ниш и округ нишки.

Двестогодишњица Франкеових завода. Месеца јула о. г. прослављена је у Хали на свечан начин двестогодишњица Франкеових завода. На прослави је суделовао и министар просвете. Управитељ тих завода Dr. Fries држао је говор. Завод је том приликом добио многе новчане поклоне, од прилике своту од 262,697 марака, а управитеља је влада именovala правим тајним саветником. — У. В.

РАЗНО.

Педесетогодишњица. Његово Високопреосвештенство архиепископ и митрополит херцеговачко-захумски господин Серафим Перовић навршио је на Аранђелов дан о. г. педесет година свештеничке службе. Седме архијерејске и служитељу олтару Божјег срдачно честитамо с ускликом: Живео!

Рукоположен. Господин Ристо В. Сировина бивши учитељ у Мостару, који је 1891. године овде у Сомбору свршио учитељску школу и за учитеља оспособљен, рукоположен је на Преображење о. г. за ђакона и постављен је за конзисторијалног канцелисту у Мостару. Честитамо!

Сватови. Господин Константин Златанов који је ове године свршио учитељску школу и који службује сада као учитељ у Великом Средишту, венчао се на Аранђелов дан овде у Сомбору са гђицом Зорком Којановом-Стефановићевом. Сретно!

Освећење цркве. Из Чаковаца смо добили допис од учитеља г. Л. Кекића, да је тамошња св. Ђурђевска црква која је била обнављана, 3. новембра т. г. свечано освећена. Чин освећења обавио је по благослову и овлаштењу од Њег. Светости патријарха, високопречасни господин игуман манастира Привине Главе отац Теофан Косовац са више свештеника и свештеносмонаха. На св. литургији држао је проповед беркасовачки парох преч. г. Љубомир Ракић. При освећењу су присуствовали кр. поджупан велеможни г. Петар ил. Јурковић и кр. котарски предстојник поглавити г. Јосип Виџаг и многобројни побожни народ. Што је ова свечаност била величанствена, за слуга је општинског председника г. Стевана Димитријевића.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Хришћанска етика за V. разред гимназије и реалке по Олесницку и Сољарском. Београд 1898. Цена 60 п. дин. стр. 72.

Историја Хришћанске цркве за средње школе по Смирнову, Победоносцеву и другим писцима. Свеска прва. Београд 1898. Цена 60 п. дин. стр. 59. — Обе ове књиге врло су добро сачињене и топло се препоручују школским библиотекама.

Србобран народни српски календар за просту годину 1899. Година седма. Уредио Игњат Димић. Цена 40 новч. Издање и штампа српске штампарије у Загребу. — Поред одабране садржине календар је овај украшен врло лепим сликама (на броју преко четрдесет).

Орао велики илустровани календар за годину 1899. Уз сарадњу српских књижевника уређује Стеван В. Поповић. Година 25. Цена 1 круна или 1 динар. Издање Српске манастирске штампарије у Срем. Карловци. — Ова књига календара Орла јесте јубиларна, приликом двадесетпетогодишњице излажења му. Садржина јој је богата, а слике су одабране и лепо израђене.

Српски Великокикиндски илустровани календар за просту годину 1899. Уређује Љубомир Лотић. Година 19. Цена 25 новч. Издање књижаре Јована Радака у Великој Кикинди. — Календар овај врло је добро удешен за наш ратарски сталеж и снабдевен је прикладним сликама.

Привредник орган Савеза Српских Земљорадничких Задруга. Излази у Загребу сваког првог и трећег четвртка у месецу уз цену од четири круне (пет динара) на годину. Одговорни уредник Емил Јелић.

Молимо све сл. црквене општине и осталу господу претплатнике, који су ових дана преко поште опомену за плаћање дуга добили, да нам што скорије дуг свој намире.

Администрација „Школског Листа“.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА